

maatschappijwetenschappen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examiner en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

NB Bij veel vragen kent het correctievoorschrift twee onderdelen: 'een juist antwoord bevat' en 'voorbeeld van een juist antwoord'. Het 'een juist antwoord bevat' is bepalend voor de toekenning van scorepunten. Het 'voorbeeld van een juist antwoord' is volgens de examenmakers het meest voor de hand liggende antwoord. Als er sprake is van een vakinhoudelijk correcte toepassing van de criteria van 'een juist antwoord bevat', moeten aan antwoorden die afwijken van het voorbeeldantwoord scorepunten worden toegekend.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Slapen in het openbaar

1 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een toepassing van het kernconcept cultuur en informatie uit tekst 1 over dutten waaruit een cultuur blijkt 1
- een uitleg dat de acceptatie van dutten tijdens het werk cultureel bepaald is, met plaatsgebonden of relatief als kenmerk van cultuur en informatie uit tekst 1 over Japan en het Westen/de rest van wereld waaruit het gekozen kenmerk blijkt 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Volgens tekst 1 zijn mensen in Japan (onder bepaalde omstandigheden) trots op dutten tijdens vergaderingen op het werk (r. 30). Uit deze opvatting/norm over dutten tijdens vergaderingen blijkt dat mensen als lid van de Japanse samenleving een eigen slaapcultuur hebben 1
- De cultuur van het dutten tijdens het werk is plaatsgebonden. Dutten tijdens vergaderingen wordt in Japan (onder bepaalde omstandigheden) namelijk wel geaccepteerd en in het Westen niet (r. 1-5). Mensen in het Westen vinden dutten tijdens vergaderingen namelijk schandelijk (r. 17-18). Dus is de acceptatie van dutten tijdens vergaderingen op het werk cultureel bepaald 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

2 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een uitleg dat nature-invloeden te herkennen zijn in het dutten van werknemers tijdens vergaderingen in Japan, met een toepassing van het begrip nature en informatie daarover uit tekst 1 1
- een uitleg dat nurture-invloeden te herkennen zijn in het dutten van werknemers tijdens vergaderingen in Japan, met een toepassing van het begrip nurture en daarover informatie uit tekst 1 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In het dutten van werknemers tijdens vergaderingen in Japan zijn nature-invloeden te herkennen in de universele behoefte aan een dutje doen (r. 63-65), oftewel de biologische behoefte aan slaap 1
- In het dutten van werknemers tijdens vergaderingen in Japan zijn nurture-invloeden te herkennen in omgevingsfactoren op het werk, zoals de sociale regels (r. 32) voor werknemers in Japan om te mogen dutten tijdens vergaderingen 1

3 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een verklaring dat Westerse werknemers niet dutten tijdens vergaderingen, met dwang tot zelfdwang, uitgestelde behoeftebevrediging of schuldgevoelens als kenmerk van het civilisatieproces en daarover informatie uit tekst 1.

voorbeeld van een juist antwoord:

Volgens tekst 1 laat slapen tijdens een vergadering in het Westen een verlies van zelfbeheersing zien (r. 20-22). Het civilisatieproces in het Westen heeft ertoe geleid dat onmiddellijke behoeftebevrediging, zoals slapen als je uitgeput bent (r. 27), bedwongen wordt door zelfdwang. Dus dutten werknemers in het Westen niet tijdens vergaderingen.

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	a	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat inemuri een sociale institutie is in Japan, met toepassing van (een complex van) regels die het gedrag van mensen/hun onderlinge relaties reguleren uit het kernconcept sociale institutie en daarover informatie uit tekst 2 	1
	b	
	<ul style="list-style-type: none"> • een redenering dat inemuri bij de identiteit van Japanners past, met een toepassing van het kernconcept identiteit en daarover informatie uit tekst 2 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	a	
	<ul style="list-style-type: none"> • Inemuri is een sociale institutie in Japan, omdat dit verschijnsel een complex van regels omvat, zoals een betrokken lichaamshouding en lichaamstaal tijdens het dutten (r. 47-52), die relaties met anderen reguleren, zoals direct weer actief kunnen bijdragen aan een vergadering (r. 44-47) 	1
	b	
	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdens inemuri blijven Japanse werknemers betrokken bij een vergadering. Dit gedrag past bij het beeld dat Japanners volgens tekst 2 uitdragen en anderen voorhouden, namelijk het beeld van een werkbij (r. 6-8). Dus past inemuri bij de identiteit van Japanners 	1
5	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • informatie uit tekst 2 waaruit 'impression management' blijkt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een redenering dat werknemers tijdens het dutten 'impression management' inzetten om status te verwerven, met een toepassing van het begrip status en daarover informatie uit tekst 2 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Steger moeten werknemers in Japan tijdens het dutten hun lichaamshouding, lichaamstaal en kleding zo organiseren dat zij de indruk van betrokkenheid wekken (r. 48-52), waaruit 'impression management' blijkt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Met de indruk van betrokkenheid tijdens het dutten verwerven werknemers waardering op grond van een werklustige leefstijl, oftewel status. In tekst 2 staat namelijk dat werknemers in Japan zeer gewaardeerd worden als zij zich inspannen om erbij te zijn en lange werkdagen maken (r. 53-65) 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een uitleg dat in de beschrijving van Steger van haar onderzoek een kenmerk van het sociaalconstructivisme-paradigma te herkennen is, met een toepassing van het kenmerk 'interpreteren van/definiëren van/betekenisgeven aan de sociale werkelijkheid' of 'bindingen/sociale interacties vormen sociale handelingen/de sociale werkelijkheid' en informatie uit tekst 2 waaruit het gekozen kenmerk blijkt.

voorbeeld van een juist antwoord:

Socioloog Steger beschrijft in tekst 2 dat in Japan slapen in het openbaar als iets anders wordt gezien dan 's nachts slapen of een powernap (r. 14-22). Dat wil zeggen dat socioloog Steger de interpretatie van slapen in Japan heeft onderzocht, waarin de wijze waarop mensen de sociale werkelijkheid definiëren te herkennen is als kenmerk van het sociaalconstructivisme-paradigma.

Opgave 2 EU-campagne tegen euroscepsis

7 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een globaliseringsproces dat de autonomie en macht van staten aantast en dat te herkennen is in het Europa volgens De Vries, met informatie uit tekst 3 waaruit het gekozen globaliseringsproces blijkt.

voorbeeld van een juist antwoord:

Problemen die een toenemende mate een grensoverschrijdend karakter krijgen, zoals migratie (r. 8-13).

Opmerking

Geen scorepunt toekennen aan het globaliseringsproces Europese integratie.

Vraag	Antwoord	Scores
8	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een redenering vanuit de liberale stroming waaraan economische hervormingen in de EU moeten bijdragen, met een toepassing van een liberale opvatting over globalisering 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een redenering vanuit de sociaaldemocratische/socialistische stroming waaraan economische hervormingen in de EU moeten bijdragen, met een toepassing van een sociaaldemocratische/socialistische opvatting over globalisering 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens de liberale stroming draagt globalisering bij aan vrije handel tussen landen, waardoor de welvaart in de landen wordt vergroot. Volgens deze liberale opvatting over globalisering zullen economische hervormingen in de EU dus moeten bijdragen aan vrijhandel tussen de Europese lidstaten 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens de socialistische stroming moeten negatieve gevolgen van globalisering worden bestreden met internationale regelgeving, waardoor de sociaaleconomische ongelijkheid tussen landen wordt begrensd. Volgens deze socialistische opvatting over globalisering zullen economische hervormingen in de EU dus moeten bijdragen aan sociale rechtvaardigheid voor alle Europese lidstaten 	1
9	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een redenering dat eurosceptische burgers zich weinig emotioneel identificeren met Europa, met een toepassing van emotionele identificatie van burgers met Europa 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een redenering dat eurosceptische burgers zich weinig functioneel identificeren met Europa, met een toepassing van functionele identificatie van burgers met de Europa 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Eurosceptische burgers zullen zich weinig met Europa identificeren, wanneer zij zich maar in geringe mate Europees voelen. De geringe mate van gevoelens van verbondenheid van eurosceptische burgers met burgers in heel Europa wil zeggen dat de emotionele identificatie van eurosceptische burgers met Europa gering is 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Eurosceptische burgers zullen zich weinig met Europa identificeren, als zij nauwelijks gemeenschappelijke belangen/wederzijdse afhankelijkheid tussen burgers in Europa zien. De geringe mate van het herkennen van gemeenschappelijke belangen/wederzijdse afhankelijkheid tussen zichzelf/de eigen groep en burgers in Europa als geheel wil zeggen dat de functionele identificatie van eurosceptische burgers met Europa gering is 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- politieke betrokkenheid of bestuurlijke schaalvergroting als probleemgebied van politieke cohesie voor de EU met daarover informatie uit tekst 3 1
- een uitleg dat het gekozen probleemgebied kan samenhangen met de grotere politieke cohesie tussen burgers in de nationale staat dan tussen burgers in de EU als geheel, met een toepassing van het begrip politieke cohesie en daarover informatie uit tekst 3 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Volgens De Vries kennen burgers krediet en schuld toe aan nationale politici en niet aan Europese politici, omdat zij nationale politici het best kennen (r. 61-66). Uit het beter kennen van nationale dan Europese politici blijkt een lagere betrokkenheid bij Europese politici dan bij nationale politici, waarin het probleemgebied van de politieke betrokkenheid te herkennen is.
of
In tekst 3 staat dat als een land deel uitmaakt van de EU dat burgers dan gebruik kunnen maken van bepaalde publieke goederen en diensten die nationale stelsels zelf niet zouden kunnen leveren, maar dat burgers deze voordelen duurbetaald kunnen vinden (r. 35-47). In het uitbreiden van publieke diensten en goederen van nationaal naar Europees niveau, waarbij burgers afhaken, is het probleemgebied van de bestuurlijke schaalvergroting te herkennen 1
- De beperkte politieke betrokkenheid van burgers op Europees niveau/Het afhaken van burgers bij bestuurlijke schaalvergroting kan samenhangen met het feit dat burgers over het algemeen hun eigen nationale regering eerder verantwoordelijk houden voor de staat van de economie dan de EU (r. 56-60), daaruit blijkt dat burgers een grotere binding hebben met de nationale staat waartoe zij behoren dan met de EU. Dat wil zeggen dat er tussen burgers in de nationale staat een grotere politieke cohesie is dan tussen burgers in de EU als geheel 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een toepassing van een kenmerk van de Raad van de Europese Unie en informatie uit tekst 3 over nationale politici 1
- een redenering dat het initiatief voor een EU-campagne te verwachten zou zijn van de Europese Commissie, met een toepassing van een kenmerk van de Europese Commissie 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In tekst 3 staat dat nationale regeringen graag krediet opeisen voor gunstige economische omstandigheden in een poging kiezers te winnen (r. 71-74). In de Raad van de Europese Unie zitten de ministers uit de nationale regeringen van de lidstaten. Om kiezers aan zich te binden zullen deze ministers successen eerder aan de nationale regering toeschrijven dan aan de EU als geheel 1
- Als dagelijks bestuur van de EU heeft de Europese Commissie er belang bij dat de EU als geheel krediet krijgt. Dus zal het initiatief voor een EU-campagne eerder te verwachten zijn van de Europese Commissie dan van de Raad van de Europese Unie 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 3

Een juist antwoord bevat:

- een toepassing van het kenmerk ‘gelijke omstandigheden in de controlegroep en de experimentele groep uitgezonderd de onderzochte variabele’ van de onderzoeksmethode experiment met daarover informatie uit figuur 1 1
- het wel of niet bekijken van een EU-campagnevideo als onafhankelijke variabele en de mate van steun voor Europese integratie als afhankelijke variabele 1
- een uitleg dat de onderzoekers de causaliteit tussen de variabelen in figuur 1 onderzocht hebben, met een toepassing van causaliteit en daarover informatie uit figuur 1 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In een experiment worden proefpersonen willekeurig in een experimentele groep of een controlegroep ingedeeld. In figuur 1 is de experimentele groep de groep die wel naar de video gekeken heeft en is de controlegroep de groep die niet naar de video gekeken heeft. In een experiment moeten de omstandigheden van de experimentele groep en de controlegroep zo gelijk mogelijk worden gehouden uitgezonderd de onderzochte variabele, namelijk het wel of niet bekijken van de EU-campagnevideo 1
- In figuur 1 is het wel of niet bekijken van een EU-campagnevideo de onafhankelijke variabele en is de mate van steun voor Europese integratie de afhankelijke variabele 1
- Door in figuur 1 naar het verschil tussen de twee onderzoeksgroepen te kijken, kan het effect van het kijken naar de EU-campagnevideo op de mate van steun voor Europese integratie worden afgelezen. Dat wil zeggen dat de onderzoekers het gevolg van het bekijken van een EU-campagnevideo op de steun voor de EU-integratie hebben onderzocht. Dus hebben de onderzoekers met de onderzoeksmethode experiment een causaal verband onderzocht 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een toepassing van het begrip significant met gegevens over de onderzoeksresultaten uit figuur 1 en uit figuur 2 om significantie te illustreren 1
- een redenering dat wel uit de onderzoeksresultaten blijkt dat in het experiment politieke socialisatie van EU-burgers heeft plaatsgevonden, met een toepassing van het kernconcept politieke socialisatie op de korte termijn
of
een redenering dat niet uit de onderzoeksresultaten blijkt dat in het experiment politieke socialisatie van EU-burgers heeft plaatsgevonden, met een toepassing van het kernconcept politieke socialisatie op de lange termijn 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Het verschil in figuur 1 tussen de score van de groep die een EU-campagnevideo bekeken heeft en de score van de controlegroep is significant. Het verschil in figuur 2 tussen de score van beide groepen is echter niet significant. Dat wil zeggen dat het effect op steun voor Europese integratie direct na het bekijken van de EU-campagnevideo niet aan het toeval kan worden toegeschreven, terwijl het effect na een jaar niet meer kan worden vastgesteld 1
- Uit de onderzoeksresultaten kan worden opgemaakt dat een positieve politieke opvatting over Europese integratie, die deel uitmaakt van een Europese politieke cultuur, met een EU-campagnevideo op korte termijn wel op burgers wordt overgedragen. Dus blijkt uit de onderzoeksresultaten dat in het experiment (op korte termijn) politieke socialisatie van burgers heeft plaatsgevonden.
of
Uit de onderzoeksresultaten kan worden opgemaakt dat een positieve politieke opvatting over Europese integratie, die deel uitmaakt van een Europese politieke cultuur, met een EU-campagnevideo op lange termijn niet door burgers wordt verworven. Dus blijkt niet uit de onderzoeksresultaten dat in het experiment (op lange termijn) politieke socialisatie van EU-burgers heeft plaatsgevonden 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Aardgasvrije wijken

14 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- politieke bindingen tussen de gemeente en bewoners en daarover informatie uit tekst 4 1
- cognitieve bindingen tussen de gemeente en bewoners en daarover informatie uit tekst 4 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Bij de overgang naar aardgasvrije wijken zijn politieke bindingen tussen de gemeente en bewoners te herkennen. In tekst 4 staat namelijk dat de keuzes die gemeenten maken bij de overgang naar aardgasvrije wijken van invloed zijn op de wijze waarop mensen koken en verwarmen (r. 12-19) 1
- Bij de overgang naar aardgasvrije wijken zijn cognitieve bindingen tussen de gemeente en bewoners te herkennen. In tekst 4 staat namelijk dat bewoners specifieke expertise inbrengen die kan helpen bij het maken van keuzes (r. 59-61) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- individualisering of rationalisering en informatie uit tekst 4 om het gekozen kernconcept te illustreren 1
- een redenering dat in het advies van Platform31 aan gemeenten om bewoners te betrekken een gevolg van het gekozen veranderingsproces individualisering of rationalisering te herkennen is, met een toepassing van het gekozen kernconcept 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In het advies van Platform 31 aan gemeenten om bewoners te betrekken is een gevolg van individualisering te herkennen. In het advies van Platform31 aan gemeenten staat namelijk dat bewoners minder aannemen van de overheid (r. 48-49) en dat ze beter dan vroeger in staat zijn om zelf oplossingen te vinden en initiatieven te ontplooiën op het gebied van energie (r. 55-58) 1
- Uit het minder aannemen van de overheid en zelf actie ondernemen blijkt dat volgens Platform31 de zelfstandigheid van bewoners ten opzichte van de overheid is toegenomen bij het regelen van de wijze van warmtevoorziening 1

of

- In het advies van Platform 31 aan gemeenten om bewoners te betrekken is een gevolg van rationalisering te herkennen. In het advies van Platform31 aan gemeenten staat namelijk dat bewoners mede dankzij goede online informatie-uitwisselingen beter dan vroeger in staat zijn om zelf oplossingen te vinden op het gebied van energie (r. 53-57) 1
- Uit die efficiënte informatie-uitwisselingen voor het vinden van oplossingen blijkt dat bewoners volgens Platform31 beter dan vroeger doelgericht informatie over energie kunnen ordenen en kunnen inzetten voor het aardgasvrij maken van wijken 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- de oplossingenstroom en de partijenstroom, met per stroom informatie uit tekst 4 1
- een beschrijving van het ontstaan van een 'window of opportunity' voor gemeentelijke besluitvorming over aardgasvrije wijken, met een omschrijving van 'window of opportunity' 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- De oplossingen die zowel bewoners (r. 56) als marktpartijen aanreiken (r. 70-73) voor het vervangen van aardgas in wijken kan herkend worden als een oplossingenstroom. Daarnaast kan een partijenstroom worden herkend in de overtuiging van politieke beslissers om het vervangen van aardgas in wijken aan te pakken. Naast de gemeenten hebben namelijk ook de provincie en het Rijk de opgave hoog op hun agenda staan (r. 63-68) 1
- Wanneer de politieke beslissers uit de verschillende bestuurslagen het probleem van het vervangen van aardgas in wijken koppelen aan de aangereikte oplossingen door burgers en de markt ontstaat er een 'window of opportunity' en zal volgens het stromenmodel gemeentelijke besluitvorming over aardgasvrije wijken tot stand kunnen komen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

a

- een redenering dat in het Haarlemse pilotproject groepsvorming plaatsvindt, met een toepassing van het kernconcept groepsvorming en daarover informatie uit tekst 5 1

b

- een redenering dat de Haarlemse bewonersorganisatie in de uitvoeringsfase of ordefase van groepsvorming zit, met een toepassing van de gekozen fase en daarover informatie uit tekst 5 1

voorbeeld van een juist antwoord:

a

- In het Haarlemse pilotproject komt binding tussen bewoners tot stand, doordat de bewoners elkaar beïnvloeden met informatie (r. 36-37) en adviezen (r. 25-27) over het aardgasvrij maken van woningen. Dus vindt in het Haarlemse pilotproject groepsvorming plaats 1

b

- Uit tekst 5 blijkt dat de samenwerking ongestoord verloopt, omdat de gemeente weinig hoeft te doen aan het Haarlemse pilotproject. Er staat namelijk dat de actieve bewoners bijvoorbeeld informatiebijeenkomsten organiseren (r. 22) en dat de gemeente daar weinig aan hoeft bij te dragen (r. 27-28), wat duidt op de uitvoeringsfase van groepsvorming. 1
of
Uit tekst 5 blijkt dat er regels zijn voor de manier van samenwerking, omdat de bewoners taken hebben. Er staat bijvoorbeeld dat de actieve bewoners twintig energiecoaches in de wijk aansturen om bewoners te adviseren over energiemogelijkheden (r. 24-27) en dat er een bewoner projectleider is (r. 31), wat duidt op de ordefase van de groepsvorming

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 4

Een juist antwoord bevat:

a

- actieve steun van de Haarlemse bewoners voor het aardgasvrij maken van hun wijk, met een toepassing van actieve steun en daarover informatie uit tekst 5 1
- een verklaring van het gekozen type steun in de Haarlemse wijk met cultureel kapitaal of sociaal kapitaal van de bewoners, met een toepassing van het gekozen kapitaal en informatie uit tekst 5 om cultureel of sociaal kapitaal te illustreren 1

b

- passieve steun van de Rotterdamse bewoners voor het aardgasvrij maken van hun wijk, met een toepassing van passieve steun en daarover informatie uit tekst 5 1
- een verklaring van het gekozen type steun in de Rotterdamse wijk met het economische kapitaal van de bewoners, met een toepassing van economisch kapitaal en informatie uit tekst 5 om economisch kapitaal te illustreren 1

voorbeeld van een juist antwoord:

a

- Bewoners uit de Haarlemse wijk nemen actief deel aan het politieke proces om de wijk aardgasvrij te maken, bijvoorbeeld door samen met ambtenaren deel te nemen in het kernteam (r. 42-43). Uit de politieke participatie van de bewoners blijkt hun actieve steun voor besluitvorming over het aardgasvrij maken van hun wijk 1
- Cultureel kapitaal van de Haarlemse bewoners kan een verklaring geven voor deze steun van bewoners voor het aardgasvrij maken van hun wijk. Er zijn namelijk veel hoger opgeleiden in deze wijk (r. 13-14), wat kan betekenen dat deze bewoners kennis en kunde hebben die nodig is voor het aardgasvrij maken van hun wijk.

of

Sociaal kapitaal van de Haarlemse bewoners kan een verklaring geven voor deze steun van bewoners voor het aardgasvrij maken van hun wijk. De bewoners hebben namelijk korte lijnen met de warmtetransitieregisseur en andere ambtenaren van de gemeente (r. 38-42), wat kan betekenen dat deze bewoners een netwerk hebben dat nodig is voor het aardgasvrij maken van hun wijk 1

b

- Bewoners uit de Rotterdamse wijk lijken de besluitvorming te accepteren, bijvoorbeeld omdat zij verwachten dat de gemeente een alternatief voor aardgas regelt (r. 63-65). / Bewoners uit de Rotterdamse wijk lijken geen behoefte te hebben aan protest of actie tegen de besluitvorming, bijvoorbeeld omdat weinig bewoners interesse toonden tijdens een informatiebijeenkomst (r. 67-70). Uit de

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>acceptatie/het gebrek aan protest van de bewoners blijkt hun passieve steun voor besluitvorming over het aardgasvrij maken van hun wijk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Economisch kapitaal van de Rotterdamse bewoners kan een verklaring geven voor deze steun van bewoners voor het aardgasvrij maken van hun wijk. Bewoners zitten namelijk qua inkomen gemiddeld net onder modaal (r. 59-61). Dit kan leiden tot andere prioriteiten, zoals werk en inkomen, dan het aardgasvrij maken van de wijk (r. 74-75) 	1
19	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	a	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat de verhouding tussen bewoners en gemeente in het Haarlemse pilotproject meer gedemocratiseerd is dan in het Rotterdamse pilotproject, met een toepassing van inspraak/zeggenschap en machtsverhoudingen uit het kernconcept democratisering en daarover informatie uit tekst 5 	1
	b	
	<ul style="list-style-type: none"> • als kanttekening bij democratisering bij het Haarlemse pilotproject dat er geen sprake is van een representatieve afspiegeling van de bevolking of dat er sprake is ongelijke verdeling van machtsbronnen in het Haarlemse pilotproject en daarover informatie uit tekst 5 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	a	
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens tekst 5 opereren de bewoners in het Haarlemse pilotproject als een professionele bewonersorganisatie (r. 17-19) waar de gemeente weinig aan hoeft bij te dragen (r. 27-28). Onder de bewoners in het Rotterdamse pilotproject zijn geen initiatiefnemers en is heel weinig belangstelling (r. 77-80). Dat wil zeggen dat Haarlemse bewoners doordat zij inspraak hebben in het aardgasvrij maken van hun wijk een gelijkwaardigere machtsverhouding hebben met hun gemeente dan de Rotterdamse bewoners. Dus is de verhouding tussen bewoners en gemeente in het Haarlemse pilotproject meer gedemocratiseerd dan in het Rotterdamse pilotproject 	1
	b	
	<ul style="list-style-type: none"> • Bij het Haarlemse pilotproject is de kanttekening bij democratisering te maken dat de deelnemers aan het pilotproject geen representatieve afspiegeling van de bevolking vormen. In tekst 5 staat namelijk dat de bewoners uit het Haarlemse pilotproject die actief deelnemen aan het project veelal hoger opgeleid zijn (r. 13-14), terwijl het moeilijk is voor de gemeente om in contact te komen met lager opgeleide Haarlemmers (r. 44-49) 	1

Opgave 4 Vrede in Colombia?

20 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een toepassing van een kenmerk van de marxistische theorie met informatie uit de inleiding over het gekozen kenmerk 1
- een redenering dat de FARC is opgericht vanuit een ideologie, met een toepassing van ideologie 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In de inleiding staat dat guerrillabewegingen, zoals FARC, zijn ontstaan in reactie op onder meer de groeiende ongelijkheid tussen grootgrondbezitters en arme kleine boeren in Colombia. Volgens de marxistische theorie leidt ongelijke verdeling van bezit, zoals het ongelijke bezit van grootschalige productiemiddelen tussen de grootgrondbezitters en de kleine boeren, tot conflict en uiteindelijk tot het veranderen van de ongelijke verhoudingen 1
- Het voeren van guerrilla vanuit ideeën over de meest wenselijke maatschappelijke (economische) verhoudingen, namelijk een gelijke verdeling van bezit, past bij een ideologie. Dus zal de FARC zijn opgericht vanuit een marxistische ideologie 1

21 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat een uitleg dat twee van de volgende kenmerken van een fragiele staat te herkennen zijn voor de Colombiaanse staat in het dorp Argelia tijdens de burgeroorlog: 'geen geweldsmonopolie', 'geen handhaving van de interne rechtsorde', 'geen openbare diensten door de staat', met een toepassing van de twee gekozen kenmerken en per kenmerk informatie uit tekst 6 (per kenmerk met informatie 1 scorepunt).

voorbeeld van een juist antwoord:

- Tijdens de burgeroorlog bood de FARC de bewoners van het dorp Argelia bescherming (r. 19-20). Dit betekent dat de Colombiaanse staat deze overheidstaak niet kon vervullen, omdat de staat geen geweldsmonopolie had, wat een kenmerk van een fragiele staat is 1
- En de FARC leverde tijdens de burgeroorlog openbare diensten, zoals de bouw van scholen en wegen (r. 18-19). Dit betekent dat de Colombiaanse staat de bewoners van het dorp Argelia geen openbare diensten meer kon leveren, wat een kenmerk is van een fragiele staat 1

Vraag	Antwoord	Scores
22	maximumscore 2	
	<p>Een juist antwoord bevat een beschrijving van de invloed van de FARC in het dorp Argelia tijdens de burgeroorlog vanuit het functionalisme-paradigma, met een toepassing van twee kenmerken van het functionalisme-paradigma en per kenmerk informatie uit tekst 6 (per kenmerk met informatie 1 scorepunt).</p> <p>voorbeeld van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De invloed van de FARC in het dorp Argelia tijdens de veranderende externe omstandigheden van de burgeroorlog in het stelselmatig verwaarloosde gebied (r. 16-18) draagt bij aan het (tijdelijk) hervinden van een nieuw evenwicht. Volgens het functionalisme-paradigma zal een systeem, zoals de gemeenschap in een dorp, zich aanpassen aan de veranderende externe omstandigheden en een nieuw evenwicht hervinden • Tijdens de burgeroorlog functioneerde de FARC in het dorp Argelia als een soort overheid door belasting van de bewoners te eisen en overheidstaken over te nemen (r. 14-20). De overheid is een sociale institutie. Volgens het functionalisme-paradigma kunnen sociale instituties als sociale stabilisatoren functioneren. Zo kan de invloed van de FARC in het dorp Argelia beschreven worden vanuit het functionalisme-paradigma 	<p>1</p> <p>1</p>
23	maximumscore 2	
	<p>Een juist antwoord bevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de leeftijdscategorie 20 tot 24 jaar in de periode 1990-1995 uit figuur 3 • een uitleg dat voor de gegeven leeftijdscategorie tijdens de burgeroorlog in Colombia sociale ongelijkheid tussen mannen en vrouwen het grootst is, met een toepassing van het kernconcept sociale ongelijkheid <p>voorbeeld van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De sociale ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in Colombia is het grootst voor twintigers in de periode 1990-1995. Uit figuur 3 is namelijk af te lezen dat in de periode 1990-1995 de grootste oversterfte onder mannen ten opzichte van vrouwen was. In die periode stierven in Colombia vijf tot zes keer meer mannelijke twintigers dan vrouwelijke twintigers • Het aangeboren kenmerk sekse heeft voor twintigers geleid tot een ongelijke verdeling van schaarse en hooggewaardeerde zaken, namelijk de levensduur. Dus is voor deze leeftijdscategorie in deze periode sociale ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in Colombia het grootst 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een verklaring voor het falen van de substitutieprogramma's door handelen van de overheid, met een toepassing van het afstemmen van handelen uit het kernconcept samenwerking en daarover informatie uit tekst 7.

voorbeeld van een juist antwoord:

Volgens tekst 7 hadden de boeren en de overheid afspraken gemaakt over het geven van steun bij het vinden van alternatieve inkomensbronnen, dus hebben boeren en de overheid hun handelen op elkaar afgestemd (r. 17-29). Maar de overheid komt haar deel van de samenwerkingsafspraken niet na (r. 30-31), waardoor de substitutieprogramma's falen.

25 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een verklaring voor het falen van de substitutieprogramma's door handelen van de boeren vanuit het rationele actor-paradigma, met een toepassing van 'een rationele afweging van kosten en baten' / 'een rationele afweging tussen alternatieven' als kenmerk van dit paradigma en daarover informatie uit tekst 7.

voorbeeld van een juist antwoord:

Volgens het rationele actor-paradigma maken de boeren een rationele afweging van kosten en baten voor het verbouwen van coca en het verbouwen van andere gewassen. In tekst 7 staat dat boeren in Guaviare vaak terugvallen op coca, omdat de kosten voor kunstmest, pesticiden en het transport naar een markt vaak niet opwegen tegen de opbrengst (r. 32-37). Door die rationele afweging vinden de boeren geen alternatieve inkomensbronnen, dus falen de substitutieprogramma's.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een toepassing van een kenmerk van interne soevereiniteit en informatie uit tekst 7 over het gekozen kenmerk 1
- een redenering dat president Duque gebruikmaakt van zijn macht, met een toepassing van macht en daarover informatie uit tekst 7 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Volgens tekst 7 werd het machtsvacuüm na het vertrek van de FARC uit gebieden zoals Guaviare opgevuld door andere guerrillagroepen (r. 49-55), dus worden deze gebieden niet geregeerd door de staat. Dat de staat binnen het eigen grondgebied regeert, is een kenmerk van interne soevereiniteit. Dus was na het vredesakkoord de interne soevereiniteit niet gewaarborgd 1
- Om de guerrilla's uit de door hen beheerste gebieden te krijgen zal president Duque het leger hebben ingezet als hulpmiddel om de handelingsmogelijkheden van de guerrillagroepen te beperken door hen te doden of gevangen te nemen (r. 60-64), wat wil zeggen dat president Duque gebruikmaakt van zijn macht om na het vredesakkoord de interne soevereiniteit te waarborgen 1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 1 juni te accorderen.

Ook na 1 juni kunt u nog tot en met 8 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

6 Bronvermeldingen

- tekst 1 naar: The art of the urban nap: let's lose the stigma of public snoozing, The Guardian, 7 juli 2015, geraadpleegd: www.theguardian.com/cities/2015/jul/07/urban-nap-stigma-snoozing-stay-awake-work
- tekst 2 naar: Brigitte Steger, BBC, 2016, geraadpleegd: <https://www.bbc.com/future/article/20160506-the-japanese-art-of-not-sleeping> (vertaling)
- tekst 3 prof. dr. C.E. de Vries (29 maart 2019.) Euroscepticisme en de toekomst van Europa. VU Amsterdam (oratie)
- figuren 1 en 2 naar: Hernández, E. & Pannico, R. (2020, 17 juli). How advertising on social media can help boost support for European integration. London School of Economics and Political Science. Geraadpleegd <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2020/07/17/how-advertising-on-social-media-can-help-boost-support-for-european-integration/> op 24 september 2020.
- tekst 4 Ooms, M. e.a. Optimaal samenspel voor een aardgasvrije wijk. (2019) Platform31. Den Haag: p.2 en 4.
- tekst 5 Buitelaar, S. en Heeger, A. (2018) Burgerparticipatie in de warmtetransitie. Platform31. Den Haag: p.36-38 en p.41-44.
- tekst 6 De werkelijke prijs van een lijntje coke, NRC, 31 augustus 2018
- figuur 3 Rafael Navarro Rubiano (maart 2020.) Demografische uitdagingen voor Colombia. DEMOS jaargang 36, nummer 3. NIDI-KNAW: p.4-7.
- tekst 7 Vrede in Colombia onder druk terwijl de cocateelt opbloeit, NRC, 24 juli 2019